

**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi
Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Sectio prima. Vtrum omnes virtutes morales & supernaturales fuerint
infusæ animæ Christi simul cum gratia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

specu Christi Domini possit obiectum illud videri aliquo modo arduum, quia comparanda erat illa gloria per passionem, & mortem, tamē difficultas, quae in hoc medio erat, potius per fortitudinem, obedientiam, & charitatem erat superanda; respectu verò spei non reddebat obiectum arduum, quia iam erat quasi praesens, & maximè debitū, ratione vniōis, non ergo pertinuit ille actus ad virtutem spei. Nec verò ad aliquam aliam, vt per se constat, & probatum est; ad nullum ergo habitum pertinet. Neque immeritò (inquit Caiet.) quia, qui videt Deum, & illo fruatur; per ipsam fruitionem est melius dispositus ad illum actum eliciendum, quam per habitum, non ergo indiget habitu.

Sed doctrina hæc mihi non satisfacit: & primum (vt omitam) an illa ratio ardui, vel non ardui, quæ pendet ex causa intrinseca, vel statu personæ efficiat diuersitatem specificam in actibus voluntatis (hoc enim magnam quæstionem habet, sed non possumus hic omnia disputare) negari non potest, quin actus ille expectandi, vel desiderandi gloriam corporis sit in se supernaturalis, cum sit de obiecto supernaturali, & illi proportionatus; suppono enim esse actum perfectum, & maxime accomodatū obiecto, qualem oportuit esse in CHRISTO ergo necesse est illum actum effici ad aliquo habitu infuso; propria enim adæquata ratio, propter quam necessarius est habitus infusus, est actus supernaturalis, etiam si fingatur non esse aliunde difficultis neque arduus, ex hoc enim solo quod supernaturalis est, & satis difficilis, quia est improporcionatus potentiae, & ideo oportet illam per habitum eleuari, vt perfectè, & conaturali modo possit elicere talem actum. Neq; ad expediendam hanc difficultatem sufficit illa melior dispositio per visionem, & fruitionem, quam Caietan. inuenit, quia illi actus non sunt principium eliciens hunc, de quo agimus; nos autem quærimus principium eliciens & proximè eleuans potentiam, & quod sit veluti facultas intrinseca ad illum actum, sicut per visionem beatam optimè disponitur beatus ad amandum Deum; nihilominus tamen necessarius est habitus, à quo hic amor elicitur, quia licet visio bene disponat ex parte obiecti, non tamen dat potentiae propriam facultatem ad illum actum, & eadem ratione quamuis per amorem Dei bene disponatur beatus ad amorem proximi, nihilominus requiritur habitus ad talem actum, & idem ferè est de omnibus alijs actibus virtutum, ad quos potest beatus dici aliquo modo bene disponi per visionem, & fruitionem. Propter hæc ergo rationem videtur mihi dicendum, necessarium esse habitum infusum, ad quem propriè talis actus pertineat.

Vt verò breuiter explicemus, quis ille sit, aduertendum est, ex 2.2 circa Deum, vt est bonum nostrum nobis amabile amore concupiscentiae, quo amamus nostram supernaturalem beatitudinem, plures actus versari posse, scilicet amoris, desiderij, spei, & delectationis, seu gaudij, ex quibus actibus amor fertur in obiectum secundum se, & ex illo sequitur desiderium, si obiectum sit absens, & spes, si etiam sit arduum; si verò sit praesens, & possessum, sequitur gaudium, & isti actus omnes sunt supernaturales, respectu supernaturalis beatitudinis, & Theologici, cum Deum ipsum attingant, & ex illis licet spes & desiderium non maneant in beatitudine; amor tamen & gaudium manent, quia isti non requirunt imperfectionem, seu carentiam boni; vnde sit manere etiam in patria aliquem habitum, à quo isti actus eliciantur, vt satis probat discursus supra factus ab illo, ergo ab habitu à quo eliciuntur hi actus, manet etiā actus ille expectandi, vel desiderandi gloriam corporis, de qua agimus, sunt enim isti actus inter se conexi: sicut enim anima appetit corpus, ita habitus ille, quo amamus, & gaudemus de beatitudine animæ, tanquā

Fr. Suarez, Tom. 1.

de bono nostro, desideramus beatitudinem corporis.

Quod si tandem quæras, quis sit ille habitus à quo tam ille amor, & gaudium, quam hæc expectatio eliciuntur; respondent aliqui esse charitatem. Sed non verè, potest enim charitas sub propria ratione beneuolentiae Dei in se ipso amare illa bona, potest etiam imperare, vel referre omnem alium amorē ad Deū; tamen elicere proprium amorem concupiscentiae, & alios actus, qui cum illo connexi sunt, non potest, differunt enim isti amores essentialiter, habet enim motiua, honestates, & difficultates diuersarum rationum. Propter quod dixit etiam hic D. Thomas ad 3. (quod valde notandum est) sperare alijs bonis, scilicet propter illorum beneuolentiam non pertinere ad virtutem spei, sed ad aliam, quæ non potest esse nisi charitas. Vt ergo, quod sentio, tandem dicā, existimo, omnes hos actus re ipsa ad eundem habitum pertinere, qui prout est in via dicitur spes, denominatione sumpta ab actu difficiliore, & maximè arduo, & necessario viatori; idem verò habitus, est habitualis amor concupiscentiae propriae beatitudinis: licet ergo ille habitus, vt connotat imperfectionem spei, non maneat in beatis, tamen prout potest esse principium amandi, & consequenter etiam fruendi propria beatitudine supernaturali, manere potest. Et hoc modo intelligendum est, virtutem spei non manere in beatis, seu non fuisse in Christo, scilicet, quoad imperfectionem quam connotat, sicut art. 2. dictum est de continentia, & statim de alijs dicitur. Et hoc etiam modo intelligi potest, quoad D. Tho. infra art. 9. ad 1. dicit, licet in Christo non fuerit spes quoad defectum, fuisse tamen quidquid est perfectionis in spe. Idem in 3. dist. 13. q. 1. ar. 2. quæstionem. 1. ad 1. & ibi Bona. ar. 1. q. 3. ad 1. Clarius Alexander 3. p. q. 1. mem. 3. ad 1. dicit in Christo non fuisse spem in ratione spei, quod infra exponens ait, fuisse in illo, quod est perfectionis in spe, scilicet, adhesionem cum bono, sed non cum illa imperfectione, quæ est expectatio boni, quod non habetur: & hoc etiam tantum probat ratio, qualis hic concludit D. Thomas spem non fuisse in Christo, quia spes respicit Deum, vt obiectum nondum habitum, hoc enim est verum de primario actu spei, & de habitu prout illū respicit; at verò vt elicit actum amoris, respicit Deū vt summum bonum proprium abstrahendo ab absentia, vt sic potest manere in patria, gaudij etiam efficiendo, qui actus etiam sunt principales, & primarij respectu illius habitus secundum se.

DISPUTATIO XIX.

In duas sectiones distributa.

De virtutibus moralibus animæ Christi.

E Theologicis virtutibus nihil superest dicendum: etenim de charitate, quia cum gratia omnino coniuncta est, tractatum est cum de gratia disputaremus. De fide autem & spe, præter ea, quæ dicta sunt inter exponendos articulos D. Tho. nihil dicendum superest, quod ad hunc locum pertineat. Reliquum ergo est, vt de virtutibus moralibus dicamus, quæ duplices sunt; vt ex 1.2 suppono, aliae per se infusæ, aliae verò suo genere acquiruntur, quæ per accidens interdum infundi possunt. De vtroque ergo virtutum genere breuiter disserendum est.

Duplex generum virtutum moralium.

SECTIO I.

Utrum omnes virtutes morales, & supernaturales fuerint infusæ animæ Christi, simul cum gratia.

R Espondeo, omnes huiusmodi virtutes fuisse animæ Christi infusæ à principio suæ creationis, &

11

con-

conceptionis, sine imperfectionibus tamen, quæ vel peccatum supponunt, vel statui beatitudinis repugnant. Prior pars non est magis certa, quam certum sit infundis iustis huiusmodi virtutes, quod tamen non est certum, sed sub opinione, tamen supposita illa sententia, quæ sine dubio verior est, nullus, qui bene de Christo sentiat, dubitare potest in conclusionem positam, erroneum enim esset dicere posse alios iustos habere actus virtutum moralium perfectiores quam potuerint esse in anima Christi, si ergo in aliis possunt esse isti actus supernaturales, & propter eos infunduntur habitus virtutum moralium supernaturales; multo magis asserendum est, hos habitus fuisse infusos animæ Christi. Et hinc etiam constat fuisse infusos à principio; quia huiusmodi virtutes simul cum gratia infunduntur, & ideo Greg. 2. moral. cap. vltim. inter dona, quæ omnibus iustis ab Spiritu sancto dantur, tam ponit virtutes morales, quam Theologales. Secunda pars conclusionis in genere sumpta euidens est, quia cum Christus à principio fuerit beatus, & incapax fuerit peccati, certum est non potuisse habere virtutes, quæ requirunt, vel supponunt in subiecto hanc imperfectionem, sicut supra diximus de continentia, illa enim dicit virtutem connotando imperfectionem repugnantem beato, & simile est de poenitentia, quæ simpliciter dicta supponit peccatum, vel saltem capacitatem peccati, & ideo fere omnes Theologi in 4. distinct. 14. negant habuisse Christum hanc virtutem, vt videre est in D. Tho. distinct. 14. q. 1. art. 3. q. 2. Palud. quæst. 4. Soto, q. 2. ad finem. Alenf. 3. p. quæst. 12. memb. 2. & aliis.

Debitum.

Dubitari vero de hac virtute potest, an habitus ille, qui in nobis est poenitentia, nullo modo fuerit in Christo; an vero habitus ipse sub alia ratione esse poterit, quamvis non fuerit sub ea imperfectione, quæ nomen poenitentia denotat. Respondetur hoc pendere ex variis opinionibus circa hanc virtutem, quas hoc loco tractare ex professo non possumus. Quidam enim existimant poenitentiam esse singularem habitum virtutis ab omnibus aliis distinctum cuius vnicus, & ad æquatus actus est satisfacere Deo pro iniuria in ipsum commissa ab ipso poenitente. Et iuxta hanc sententiam omnino negandum est, habuisse Christum talem habitum, quia habere non potuit aliquem actum ad talem habitum pertinentem. Aliorum vero sententia, & fortasse probabilior est, habitum illum, qui in nobis est poenitentia, licet ita denominetur ex habitudine ad illum actum deestandi proprium peccatum, tamen secundum se non limitari ad illum actum solum, sed posse habere alios, qui non supponunt in operante aliquod peccatum, imo nec potentiam peccandi: vt est simplex odium peccati propter vitandam diuinam iniuriam, & propositum vitandi diuinam iniuriam, non in satisfactionem præteritæ, sed per se propter rititudinem eius, seu propter honestatem, quæ est in contrario obiecto. Item voluntas, seu bonus affectus ad recompensationem diuinæ offensæ, à quo eundem illata sit. Addunt etiam alij, hunc habitum poenitentia, re ipsa non esse virtutem distinctam ab omnibus aliis virtutibus moralibus: sed vel esse charitatem, vel iustitiam, vel certe religionem, quod ego cum Caietano valde probabile existimo.

Et hac sententia nunc supposita, vt probabiliori, consequenter dicendum est, sicut in Christo fuit iustitia, seu religio eiusdem rationis cum virtute religionis quæ infunditur aliis hominibus iustis, ita in illo fuisse eundem habitum virtutis, qui in nobis est poenitentia, quamvis in illo non habuerit rationem poenitentia, quia in illo non fuit illa imperfectio, quam poenitentia denotat: & ita tenet expresse Marfil. in 4. q. 20. ad 6. argumentum, & idem sumitur ex Alex. Alenf. 3. p. q. 12. memb. 3. ad 1. vbi eodem modo loquitur de poenitentia, & spe, & ita dicit fuisse in

*Marfil.
Alenf.*

A Christo, quidquid perfectionis est in poenitentia, scilicet deestationem mali, non vero quod est imperfectionis, scilicet, vt illa deestatio sit mali commissi & eodem fere modo loquitur D. Tho. in 3. d. 13. q. 1. art. 2. ad 1.

Neque video obiectionem, neque incommodum alicuius momenti, quod possit contra hoc obijci: & præter exempla supra posita, potest hoc ipsum aliis modis explicari. Simpliciter n. loquendo, in Christo non fuit potentia peccandi, cum tamen in illo fuerit eadem voluntas, seu liberum arbitrium, quod in aliis hominibus, & in illa humanitate, si in propria persona existeret, esset potentia peccandi, quia potentia peccandi præter voluntatem ipsam quoad substantiam ipsius potentia (vt ita dicam) denotat imperfectionem personæ creatæ. Quid ergo mirum quod similiter eadem virtus, quæ in aliis hominibus est poenitentia, quia est facultas deestandi proprii peccatum in Christo non sit poenitentia, quoad imperfectionem hoc nomine importatam, quævis sit idem habitus? Et certe, si humanitas Christi prius existeret in propria persona, & in illa haberet omnes virtutes, & inter eas habitum poenitentia, & assumeretur, non videtur verisimile, ex vi solius assumptionis corruptendum esse talem habitum, quoad substantiam eius, licet non maneret quoad imperfectionem poenitentia, sicut nec mutaretur voluntas, quoad substantiam eius, & tamen non maneret, quoad imperfectionem potentia peccandi. Denique possumus à contrario argumentari, nam eadem virtus iustitia, aut religionis existens in Christo, habet rationem perfectæ iustitia ad Deum, quam denominationem non potest suscipere in persona creatæ: non quia, quoad substantiam habitus sit aliqua virtus moralis in Christo, quæ non possit esse in puro homine, sed quia connotat circumstantiam talis personæ, quæ possit efficere actum perfectæ iustitia erga Deum, vt supra disput. 4. sect. 5. dictum est: ergo simili modo dici potest in presenti, seruata proportionem. Simile argumentum sumi potest de virtute continentia sub hac denominatione, de qua artic. 2. dictum est.

Dicit aliquis, ergo pari ratione negandum esset, Christum habuisse virtutem magnificentia, vel similes, quarum materiam non assumpsit, vt posset earum actus exercere. Respondetur non esse simile. Primo, quia hæc virtus de se nullam imperfectionem connotat, aut includit, quia licet concedamus, Christum non assumpsisse vsum diuitiarum temporalium, potuisset tamen imperfectione. Deinde, quia exercere potuit proprios actus talis virtutis, vel interioris, habendo debitum affectum circa medium talis virtutis, vel contemnendo magnas diuitias, & honores: vel certe interdum vtendo externa materia talis virtutis, vt cum paup. quinq. millia hominum. Nam quod hæc, & similia fecerit sine vtu diuitiarum, sed potestate diuinitus accepta, non refert, neque impedit, quin potuerit talis actus esse ab hac virtute. Adde, in ordine ad spiritualia bona perfectissime exerceuisse Christum actus harum virtutum. Magnanimitatis, ordinatissime appetendo & intendendo celestia, & spiritualia bona, vt claritatem à patre. Ioan. 17. Potestatem in celo & in terra. Item liberalitatem, gratiam elargiendo, remissionem peccatorum, imo & sanitatem, vitam, & c. In quibus bonis, & modo illa communicandi, Christus vt homo perfectissime participauit diuinam magnificentiam, & similes virtutes.

SECTIO II.

Vtrum virtutes suo genere adquisite, fuerint Christi animæ infuse simul cum gratia.

A Ntiqui Theologi nihil fere de quæstione hac in specie dicunt, sed de virtutibus Christi disputant.